

UN ESPECTACLE MUSICAL A BARCELONA AMB MOTIU DE LA VISITA DE CARLES DE BORBÓ (1731)

Francesc Xavier Mata

El dia 29 d'octubre del 1731, en la reunió habitual del regidors de l'Ajuntament barceloní, es llegí una carta del capità general de Catalunya, marquès de Risbourg, que informava de la visita imminent del príncep Carles de Borbó (el futur Carles III d'Espanya, fill de Felip V i d'Isabel de Farnese), que passaria per Barcelona de camí cap a Itàlia, on anava a prendre possessió dels seus nous ducats: els de Parma, Piacenza i Guastalla.(1)

Aquesta visita del futur Carles III d'Espanya era la primera que amb caràcter oficial, feia un membre de la nova dinastia dels Borbó a la capital catalana d'ençà de la fi de la Guerra de Successió, i les autoritats estaven molt interessades a què la rebuda fos brillant; probablement, una bona part de la població comerciant i de la administració barcelonina trobaven també oportú que la rebuda fes un bon efecte, més que al propi príncep, a la cort de Madrid, que n'estaria puntualment informada.

Així, doncs, el capità general va recomanar a l'Ajuntament de Barcelona que posés en pràctica

“...todos aquellos respetuosos, devidos actos con que es preciso corteje y sirva á Su Alteza desde que entre en el término del Corregimiento hasta el término de él, con todo lo demás que se sirva Su Excelencia prevenir...” (2)

Els regidors van aixecar acta de l'esmentat document en la reunió, afirmant la voluntat de seguir les indicacions del capità general, i preocupant-se tot seguit dels mitjans econòmics amb els quals s'havien de fer les celebracions.

Acordaren, conseqüentment:

1.- Cf. TAPIA Y OZCARIZ, Enrique: *Carlos III y su época. Biografía del siglo XVIII*. Madrid, Aguilar, S.A. de Ed., 1962, p. 76.

2.- AHB - Ajuntament de Barcelona, Acords 1731, fol. 108, 29-X-1731.

“...que siendo de su indispensable obligacion y zelo el celebrar con el más singular Alborozo la Fortuna de que se digne Su Alteza honrrar á esta Capital con su presencia y lograr la honrra de rendir á Su Serenissima Persona toda su mayor veneracion con aquellas demostraciones que le sean posibles...” (3)

i per dur-ho a terme van nomenar una junta de sis regidors:

“...para que se sirvan proyectar lo que se deberá practicar para el mayor lucimiento de Funcion tan digna de ser cortejada y de todo lo que proyectaren se serviran dar cuenta al Ayuntamiento...” (4)

Però tot seguit sorgia el fantasma dels problemes econòmics: el capità general no devia tenir present que, per ordre expressa de Felip V, l'Ajuntament de Barcelona tenia un pressupost mil.limetrat, que cobria exclusivament les despeses de salaris i totalment desproporcionat, encara, el 1731, a les necessitats reals perquè la Intendència, que era la que havia d'abonar aquest pressupost fix, molts anys no el pagava i els comptes anaven endarrerits de diversos anys.(5)

L'Ajuntament, doncs, decidí que:

“...se halla el Muy Ilustre Ayuntamiento sin el menor fondo para costear el gasto indispensable de esta Funcion (...) y acuerda (...) que se haga una Representacion al Sor. Intendente afin de que se sirva librarle alguna porcion con cuyo subsidio pueda alentarse el Ayuntamiento en quanto le sea possible á tributar á Su Alteza aquellas reverentes demostraciones con que siempre anela su respetuosa atencion...”(6)

La junta nomenada per l'Ajuntament perquè s'ocupés de la festa de benvinguda al príncep, formada pels regidors Marquès de Benavent, Marquès de Castellmeià, Don Ramon de Bru, Don Antoni de Balaguer, Don Antoni de Güell i Don Joan d'Alòs, va redactar a corre-cuita un programa de tretze punts, el qual va redactar-se de la forma següent:

- “Lo que ha parezido á la Junta proponer para el tránsito de S.A. es lo siguiente:
- 1.- Prime.: Que dos cavalleros regidores diputados por el Ayuntamiento devan passar al lugar de Sn. Felio de Llubregat á cumplimentar á S.A. en nombre de la Ciudad.
  - 2.- Que el Ayuntamiento en cuerpo de Ciudad salga en la forma que mejor resolviese, á recibir á S.A. á la Cruz Cubierta apeándose al encontrarle y después de haber besado á S.A. la mano y cumplimentándole se vuelva por otro camino.
  - 3.- Que por todo el parage en donde passe S.A. á la entrada en que hubiese Calles, se adornen con colgaduras los frontisficios por los Dueños de las Casas, disponiendo por la Ciudad un Arco Triunfal en cada una de las puertas del Angel, en la de los Estudios, y en la de las Atarassanas, que se halla en la Muralla Antigua por la parte que mira á la Puerta principal de otras Atarassanas; y en el caso que Su A. vaya a la Cathedral, que por los vezinos de las casas de las calles del tránsito se efectue lo mismo, ofreziedo el Ayuntamiento algun premio á el que excediere en el adorno.

3.- Ibid., fol. 109.

4.- Ibid., fol.111.

5.- MERCADER I RIBA, Joan: *Felip V i Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 1968, pp. 374-376.

6.- AHB - Ajuntament, Acords 1731, fol. 109.

- 4.- Que se hagan hasta tres noches de luminarias se S.A. permaneziese en la Ciudad.
- 5.- Que en una de ellas se haga un artificio de fuegos con máquina y fuego de mano.
- 6.- Que se haga una zarzuela en el Salon del Palacio con la iluminacion y el adorno correspondiente.
- 7.- Que por los Gremios de esta Ciudad se haga una Fiesta de noche en la conformidad que se haya expresado en el papel a parte que se haze presente.
- 8.- Que se execute el adorno del Real Palacio para el hospedaje de S.A. confiriendo con Su Excelencia a ver las Alajas que se hallan existentes.
- 9.- Que se disponga el Alojamiento de toda la comitiva de S.A. destinandose para ello las mejores y más cómodas Casas en la más posible cercania del Real Palacio.
- 10.- Que se llamen los arrendatarios de los Abastos de pan y carne, para que se asegure la mayor abundancia de dhos. habida razon á la mayor concurrencia que habrá en dha. ciudad.
- 11.- Que se prevenga con tiempo la provision de cera y lenya para las luminarias y demas que se necessitaren.
- 12.- Que al dia siguiente del arribo de S.A., por la mañana se passe el Ayuntamiento a besarle la mano precediendo el haber pedido y obtenido hora para ejecutarlo.
- 13.- Que todo lo referido se comunique a S.A., para su aprobacion.” (7)

És interessant el fet que fos adoptada una *zarzuela* com a espectacle central en la benvinguda. Les representacions teatrals cantades havien adquirit prestigi, encara que també se celebrés la Festa o *Màscara* tradicional d'actes semblants, d'una complicació típicament barroca, a càrrec dels col·legis professionals i els Gremis de la ciutat, amb quatre bandes de músics i un “carro triomfal”, amb dotzenes de comparses, a més del ball al·legòric, que fou realitzat per membres del gremi d'argenters.(8)

I no és un acte aïllat, el fet que Barcelona triés un espectacle teatral amb música per fer un homenatge al visitant. Uns dies abans que Carles de Borbó arribés a Barcelona, havia passat per València, on fou rebut pel capità general, príncep de Campofrío; aquest personatge s'havia preocupat que Carles

“...no encontrase menos algun especial obsequio ...(y) ... le habia prevenido una Opera Italiana que se representó al anochecer en el Teatro del Palacio: para la cual hizo S. Alteza el singular honor de distribuir por su mano, entre los de su familia y algunos particulares, los libritos impresos que la contenian, a cuya funcion assistió con gran gozo por el que ocasionaba lo concertado, y gustoso de la Música...”

I l'endemà, després d'haver dut el seu hoste a caçar ànecs a l'Albufera, el príncep de Campofrío li oferí

“...otra entretenida, é ingeniosa Opera Italiana... que le tenia prevenida, con un Concierto de Música de variedad y deliciosa armonía...” (9)

7.- AHB - Ibid., fols.sense numerar entre el fol. 111 i el 112.

8.- Es dedueix dels pagaments posteriors de l'Ajuntament, que es troben més endavant en el mateix volum d'acords, fol. 122.

9.- *Relación de el festivo y obsequioso recibimiento que hizo la Ciudad de Valencia al Serenissimo Señor Infante Don Carlos...*, Valencia, s.i., 1731, pp. 17 i 21.

Així, doncs, si Barcelona no va oferir al príncep una òpera, com València, és perquè no se'n representaven al teatre en aquell moment i li oferia el que tenia de més semblant a una òpera: una *zarzuela* de tema mitològic, és a dir, una *zarzuela* "a la italiana", com aleshores s'estilava.

De la mateixa manera que el Príncep de Campofiorito havia organitzat la representació al seu palau, l'Ajuntament de Barcelona prengué la decisió d'acondicionar el Saló de Palau de la ciutat per a fer-hi representar la *zarzuela*, en lloc de pensar per res en el teatre, probablement perquè no es considerava un local digne.

Els regidors, havien

"...ideado que en el Salon de Palacio se representase una Zarzuela, intitulada *Adonis y Venus*, con Loa compuesta expressamente para el intento por la Compañia de los Cómicos de esta Ciudad, que se executo el dia 21 del passado, y el Ilustre Ayuntamiento, con acuerdo del 31 del mes de octubre fue servido aprobarlo, para el estudio de la qual y para dos diferentes ensayos generales que se executaron fue preciso á éstos perder algunos dias de su acostumbrada representacion en la Casa de las Comedias de esta Ciudad, y, por consiguiente, digno de que no solo se les satisfaga su trabajo de la Fiesta de la Zarzuela, pero tambien reazerseles (sic) lo que por esta ocupazion perdieron aquellos dias que no representaron en dicha casa de las Comedias..."

La *zarzuela* titulada *Adonis y Venus* fou, doncs, representada el 21 de novembre d'aquest mateix any en presència del futur Carles III al Palau de Barcelona. Tot i que no hi ha cap dubte, doncs, sobre la mena d'espectacle que fou obert al il.lustre visitant, no dixa d'ésser curiós que la relació oficial de les festes impresa més tard a la ciutat, qualifica la funció precisament d'òpera:

"Cortejó aquella noche la Ciudad á Su Alteza con un Castillo de fuego y un Opera en Música; aquél en la Plaza, éste en el Salon grande del Palacio..." (10)

La companyia que va representar aquesta *zarzuela* era la de Nicolàs Moro. L'autor de la peça en qüestió apareix esmentat en alguns llocs, però no se'n sap res ni hi ha notícies a l'entorn d'aquesta obra, que figura representada a València uns anys més tard. (11)

Pel que fa a Barcelona, totes aquestes festes van endeutar fortament l'Ajuntament de la ciutat, el qual, poc subvencionat per l'Intendent, recorregué a la Taula de Dipòsits Comuns de la ciutat, mesura que, en principi, era il.legal, puix que, per voluntat de Felip V, l'Ajuntament de Barcelona s'havia de subjectar a la dotació anual estipulada, sense apartar-se'n gens.

10.- *Relación de las Reales Fiestas con que la Ciudad de Barcelona obsequió al Serenissimo Señor Infante Duque Don Carlos...* Barcelona; por Joseph Figueró, 1731.

11.- ZABALA, Arturo: *La ópera en la vida teatral valenciana del siglo XVIII*. Diputación Prov. de Valencia, 1960, pp. 58-59. Cf. també ALIER, Roger: *L'òpera*, Barcelona, Col. Conèixer Catalunya, DOPESA, 1979, p. 18.